

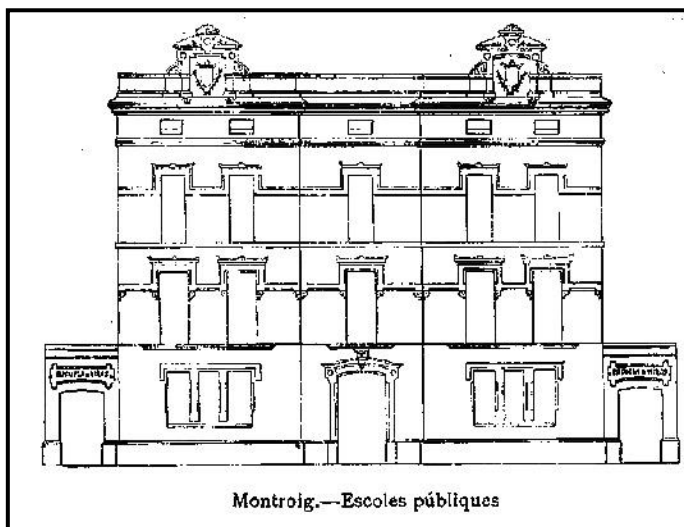
ressò mont-roigenc

MONT-ROIG: GEOGRAFIES, CAMINS I VIATGERS (6).

Martí Rom
www.martirom.cat

18-05-2016

A la “Geografia general de Catalunya”, dirigida per Francesc Carreras Candi, en el volum III (dedicat a la província de Tarragona) d’Emili Morera Llauredó, datat el 1910,

Montroig.—Escoles públiques

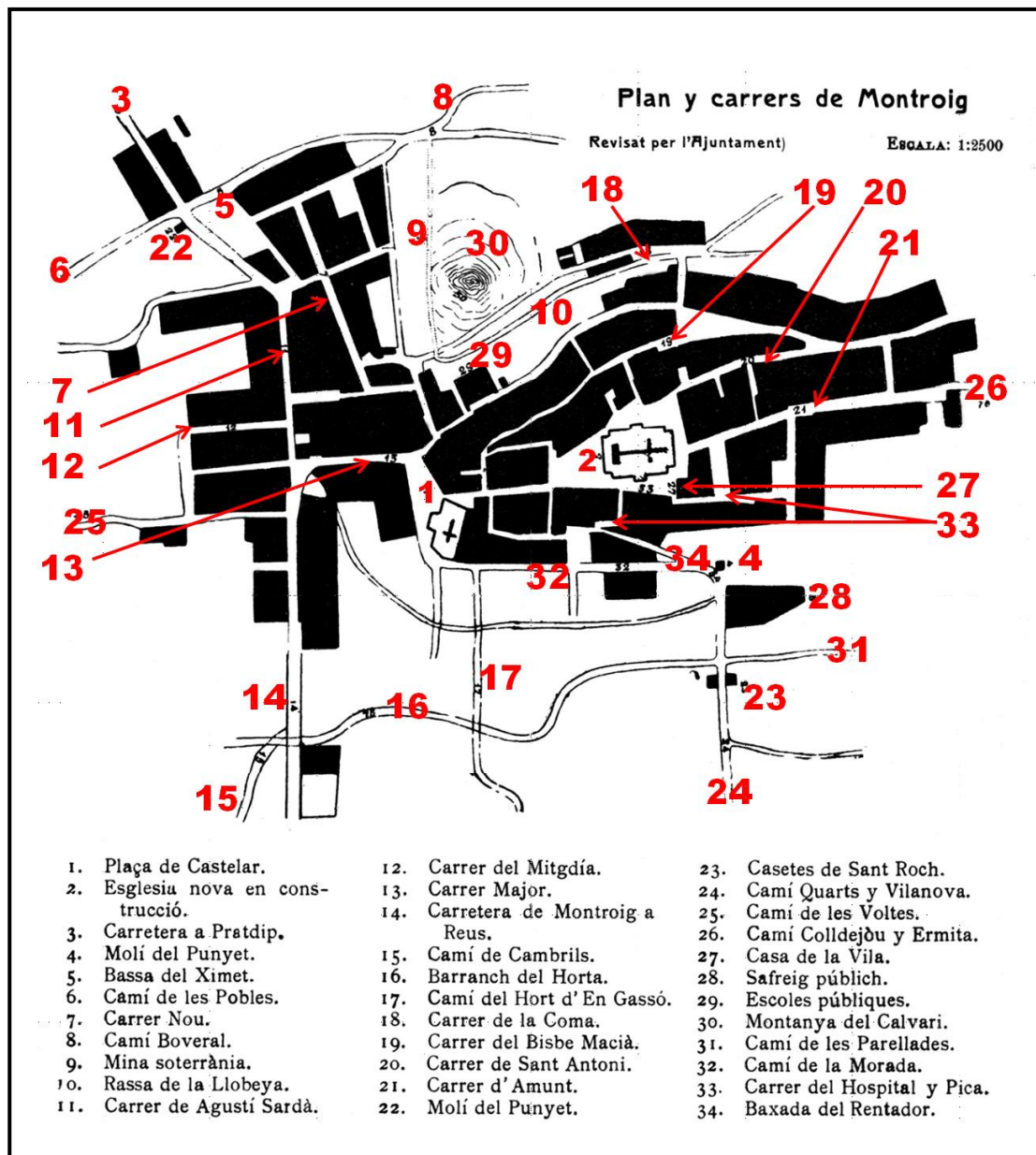
hi trobem el plànol del nucli urbà de Mont-roig. Al nostre municipi s’hi dediquen sis pàgines (de la pàg. 658 a la 663). A més del plànol esmentat també hi ha fotografies de la muntanya de la Mare de Déu de la Roca, de la façana de l’Església nova a mig construir (aleshores era “el Fort”), de l’altar major de l’Església vella i el croquis de la façana de les Escoles noves (al carrer de La Coma).

A l’inici d’aquest volum hi podem trobar un mapa de la província de Tarragona. Aquí, a més de la carretera *nacional* de Barcelona a València, hi ha la de Reus al Pratdip.

També hi ha indicat el que serien alguns camins importants: el de Cambrils a Mont-roig i un altre que, sortint de la carretera del Pratdip, més o menys un quilòmetre després de creuar el barranc de Rifà, fa cap, en diagonal, a l'Hospitalet de l'Infant. A la costa, hi tenim referenciats el barranc de l'Estany Salat, la Punta de Rifà (indicada un xic més avall) i la Punta d' "Araigon" (la sortida al mar de la riera de Riudecanyes). Aquesta última podria ser una mistificació referida al Mas de l'Arany, al terme de Cambrils, però tocant a la riera de Riudecanyes.

Centrant-nos en el plànol del nucli urbà del poble cal destacar alguns indrets. El punt 5 diu que és la "Bassa del Ximet". Ferran Jové, en el seu llibre "Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp" (Ajuntament de Mont-roig, 1999), a la pàg. 505, referenciant aquest mateix plànol, explica que hi ha una "confusió entre rasa i bassa"; és evident, doncs, que es tracta de la "rasa del Ximet".

(En aquesta reproducció m'he permès incloure en vermell, i d'una major grandària, la numeració original).

Al punt 4 i 22 s'hi diu que són el Molí del Punyet. Ferran Jové escriu, a la pàg. 413: *“indica dos molins amb aquest nom, l'un a la vora del Rentador i l'altre a la part meridional del nucli urbà, a la vora de la carretera del Prat, molins que identifiquem amb tota seguretat amb els que ara s'anomenen del Munter”*. El segon estava a la cantonada, costat mar, de la rassa del Ximet amb el tros actual de la T-310z que condueix a la rotonda on s'inicia l'avinguda de Catalunya.

El camí dels Boverals (punt 8) sortia, aleshores, de darrere Les Creus (en el plànol “Montanya (sic) del Calvari”, és el punt 30). Recordarem que el 1910 encara no s'havia definit el català normatiu, aquest comença a implantar-se a partir de 1918.

Troblem que aquest plànol situa, erròniament, el carrer de “La Coma” on és ara el carrer Joan Grifoll (“La Calla”). El punt 9 és una “mina soterrània” que va del darrere de les Escoles noves fins aquell inici del camí dels Boverals. Paral·lel, i enmig de La Coma i La Calla, hi situa la “rassa de la Llobeya” (punt 10).

Vull remarcar que el 1910 ja hi havia el carrer d'Agustí Sardà (punt 11). Sabem pel “Diario de Tarragona” del dimecres 12 de febrer de 1902, que uns dies abans (el 8 de febrer) *“El pueblo de Montroig acaba de dar una patente de prueba del amor que siente por sus hijos que por su saber y virtudes han llegado a ocupar elevados puestos en la nación. Sabemos que en la noche del sábado último fue presentado a aquel cabildo municipal una sentida instancia suscrita por centenares de vecinos solicitando que una de sus calles... llevara el nombre en lo sucesivo de Agustin Sardà, y el Ayuntamiento, estimando justas las pretensiones de sus administrados, lo acordó gustoso por unanimidad”*. Aquelles escoles noves que el mestre Emili Soler havia aconseguit impulsar amb l'acord de l'Ajuntament del 14 d'abril de 1899, van rebre l'important suport d'Agustí Sardà davant del govern de Madrid; per la qual cosa, se li va voler dedicar un carrer. Es va posar la primera pedra de les Escoles el 25 de novembre de 1904 i s'inaugurarien dotze anys després d'aquell 1899, el diumenge 15 de gener de 1911. Per a més informació, llegiu el text: “Emili Soler i Fors, mestre de Mont-roig. L'edifici de les escoles: història de la seva construcció. I altres fragments de les seves memòries”, en el qual ens descriu, amb detall, la seva relació, com a mestre, amb Mont-roig (del 1896 al 1911), a la secció “Llibres” d'aquest web de **“Ressò mont-roigenc”**.

A l'acabar la Guerra Civil, un ban del nou Ajuntament (9 de gener de 1940), imposava el canvi de nom d'aquell carrer que ara seria dedicat a Joaquín Bau (Tortosa, 1897 – Madrid, 1973), un capitost franquista comerciant d'oli i rellevant carlí. Ja en democràcia, l'Ajuntament restituiria el nom original del carrer (acta del 29 de maig de 1980).

Tornant a la descripció d'alguns indrets d'aquell plànol del nucli urbà de Mont-roig, trobem que el punt 12 és el “carrer del Mitgdia” (sic), ara carrer del Sol. El punt 17 és el “camí de l'hort d'en Gassó”; diu Ferran Jové, a la pàg 270: *“del camí ara no se'n parla gaire... arrencava dels darreres de l'Abadia, al carrer de la Murada, i prenent una direcció NNE arribava fins a l'Hort...”*, i esmenta que l'hort està a la partida dels Arenals. Sobre aquesta partida, a la pàg. 136, diu: *“arriba fins ben a la vora de la vila pel sector oriental, entre els barrancs del ratolí i el de Vilanova...”*. El punt 23 són les “casetes de Sant Roch”; escriu Ferran Jové, a la pàg. 453: *“aquestes casetes... eren al camí de Riudecanyes (en aquest plànol consta com “camí Quarts y Vilanova”), just*

havent passat el barranc del Rentador (i el “camí de les Parellades”), una a mà dreta i una altra a mà esquerra...”. El punt 28 és el “Safreig públich” (sic).

A “La Vanguardia”, del 16 de març de 1909, hi trobem: “A primeros del próximo mes de abril quedará establecido un servicio de automóviles para viajeros entre Reus-Cornudella y Reus-Montroig...”. Es curiós com s’estableix alhora les línies amb Montroig i Cornudella. Aquest cotxe deuria ser el que agafava Joan Miró (el 1909 tenia setze anys) per anar a visitar els seus avis paterns (veure el text “Joan Miró pels pobles del Priorat i el Baix Camp” publicat el 28-09-2015).

Però aquesta modernitat duraria poc, si més no, en el trajecte de Reus a Mont-roig. A la primera pàgina del “Diario de Tarragona”, del 23 de setembre de 1909, hi havia un llarg article firmat per B. Ferrer Bittiny, que el seu títol ja ho deia quasi tot: “En España como en el Rif”. “Sospechando que los buenos propósitos del señor ministro de Obras públicas serian cada vez más firmes y se traducirían en realidades, en cuanto se refiere a la conservación de carreteras, se constituyó hace cuatro meses en Reus una empresa con el objeto de realizar por medio de ómnibus automóviles, el transporte de los viajeros que circulan entre Reus y Montroig, extremos de la línea a donde concurren por cientos los labradores y comerciantes del bajo Priorato y llano de Tarragona para sus transacciones, que, en esta época sobre todo, tienen una importancia excepcional. Puestos en circulación los automóviles, el público, amante siempre de lo nuevo y de lo progresivo, llenó los vehículos, iniciándose así una etapa de prosperidad en la comarca, que con los medios modernos de comunicación, rápidos y seguros, vió satisfecha su aspiración de arrinconar para siempre la molesta y polvorienta diligencia, que se eterniza en el camino. La gestión de algún diputado del distrito, dió de momento por resultado que se tapasen baches y rodadas y que algún vado intransitable se pusiese en condiciones de tránsito. En esta situación, todo iba á pedir de boca y el movimiento de viajeros, en dos meses, se duplicó, promoviendo la riqueza que siempre resulta de la frecuencia y comodidad de los medios de comunicación. Vinieron las primeras lluvias de Septiembre y ocurrió lo que no podía menos de ocurrir, dada la poca atención que los señores ministros suelen prestar á los servicios... Los baches, las rodadas profundas volvieron á aparecer en toda su espléndida manifestación de incuria administrativa, dando por resultado inmediato la suspensión del servicio de automóviles, en detrimento y perjuicio notorio de los intereses de la comarca... No se ha dado sin duda cuenta el gobierno ni su ministro de Obras públicas, de la riqueza que se promovería, teniendo bien atendido el servicio de conservación de carreteras... no solo por lo que aumentaría el tráfico, sino porque los extranjeros, ansiosos de visitar nuestra nación, llenarían con sus automóviles nuestras carreteras... se construirían hoteles y alejamientos cómodos y limpios en los que el turista dejase su dinero, á cambio de una estada agradable... nos pondríamos en condiciones de recibir la visita en nuestro país de diez á doce mil automóviles anuales... tendríamos que sobre el país caería una benéfica lluvia de 60 ó 70 millones de pesetas, que buena falta nos hace, siquiera para amortiguar el mal efecto que nos produce oír, como días pasados ocurrió, que el contratista de una carretera en construcción había paralizado los trabajos porque el Ministerio, con eso de la guerra, había suspendido el giro de toda cantidad destinada á obras públicas. Eso es bochornoso y nos coloca al nivel administrativo de Turquía y hasta de Marruecos. Según nos dicen, el Real Automóvil Club de Barcelona, que tantas y tantas pruebas de patriotismo viene dando desde su constitución, se ha dirigido al señor ministro en queja del caso particular de la suspensión del servicio de la línea de ómnibus automóviles de

Reus á Montroig. Lo justo y lo serio y lo europeo sería que esa queja se atendiera y se remediase el mal... Y menos mal si para ahí la desdicha y no nos convertimos en rífenos y salvajes en fuerza de tenernos que adaptar por la fuerza á un medio de incultura que nos haga extrañar lo que en naciones modernamente gobernadas pide y reclama el siglo XX”.

Com podem veure el problema de les comunicacions a casa nostre ja depenia de la voluntat de Madrid (que aleshores deuria quedar encara més lluny geogràficament). Es significatiu com l'autor té una visió de futur del que podria ser el turisme, i ho escrivia el 1909!. Aquest “B. Ferrer Bittiny” era Bartolomé Ferrer Bittini, redactor en cap de “La Tribuna” i secretari particular de Salvador Samà Martí, segon Marquès de Marianao.

En el “Diario de Reus” del 18 d'abril de 1913 hi trobem en un article sobre el “Plan de carreteras de esta provincia” els projectes “*De la de Reus a Montroig a Vilanova de Escornalbou por Arboret*”, i també la “*De Falset a Montroig por Torre de Fontaubella y Colldejou*” i la “*De Falset a Riudecañas por Pradell y Torre de Fontaubella... con ramal a Colldejou*”. La segona s'acabaria uns vint anys després i la tercera no s'arribaria a fer mai.

A “La Vanguardia” del 12 de desembre de 1913, podem llegir que el governador imposa una multa a “*un vecino de Montroig, por dedicarse al transporte de pasajeros sin autorización*”.

Al “Foment” de Reus, del 22 de novembre de 1917, s'hi esmenten els horaris que el “*Gran servei d'Autos i Carruatjes*” feia de “*Montroig a Reus i viceversa*”. Els “Autos” sortien de Mont-roig a les 7 i a les 12,30 i de Reus a les 11 i 4,30. Els carruatges ho feien de Reus a les 8 i de Mont-roig a les 4. Els punts de parada eren a “Casa Sabaté” a Mont-roig (estava a la “Font de la Sabatera”, a la carretera de Reus, actual avinguda de Reus), al Café de la Plaça a Montbrió i a la “Guarnicioneria den Baldrich”, al carrer de Sant Joan, a Reus.

El primer plànol detallat del terme de Mont-roig el trobem el 1919 (“Mapa planimètric de Mont-roig”). Hi ha una llegenda que diu que “*Los trabajos de campo fueron ejecutados por los topógrafos D. Pedro Smith y D. José Alia en el año 1919*”. Fou un encàrrec del Servei Geogràfic de la Mancomunitat de Catalunya. Com ja he esmentat en d'altres casos, aquests mapes que comento es poden consultar al web de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Hi ha especificat tots els indrets i elements significatius del terme; per exemple, hi ha camins, masos, basses... El reproduïxo en la seva totalitat i també en quatre fragments (part superior esquerra, part superior dreta, part inferior esquerra i part inferior dreta) per tal de poder copsar millor tots els seus detalls. Comentaré alguns punts o indrets curiosos. Hi ha el “*Chalet*” a les afores del poble, on ara és l'inici de l'avinguda de Catalunya. És el mas Bargalló. Curiosament aquesta casa seria la seu de la Cooperativa elèctrica de Mont-roig, com explica Miquel Anguera a “**Ressó mont-roigenc**” núm. 63 (pàg. 18) i al núm. 123 (pàg. 19). Es va constituï cap als anys vint i durà fins al 1940.

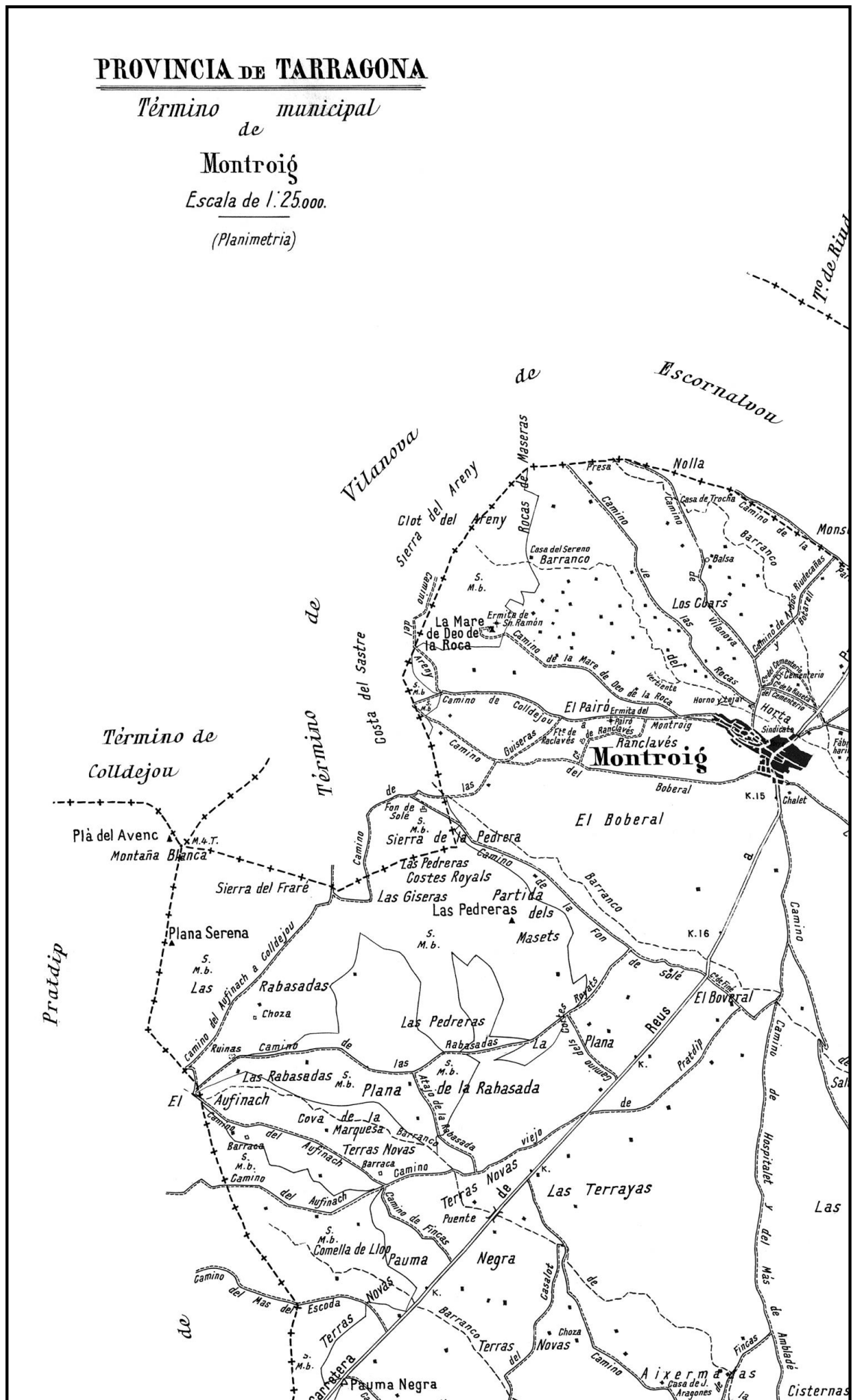
PROVINCIA DE TARRAGONA

Término municipal
de

Montroig

Escala de 1:25.000.

(Planimetria)

Al començar el camí de Cambrils hi ha indicada una “*Fábrica de harinas y serrar maderas*”. Sortint del poble pel camí de Les Roques hi trobem un “*Horno y tejar*”. Al “*Anuario de Comercio*” del 1909 s’hi diu que hi havia dues “*fábricas de tejas y ladrillos*”, la del Joan Font i la del Ferran Pellicer.

A orient del nucli urbà surten el camí de Cambrils i el de Vinyols. Cap al nord, el de Les Roques i el de Vilanova. També veiem que pel Peiró passa el “camino de Colldejou” (l’actual camí enquitranat per anar a la Mare de Déu de la Roca, en cotxe).

Tal com hem vist en aquell plànol del nucli urbà anterior, el camí dels Boverals sortia de darrere Les Creus; ara en aquest plànol el tenim perfectament definit, finalitzant al camí de Colldejou a la confluència amb el terme de Vilanova. Ferran Jové, a la pàg. 171, diu que era una carrerada, un camí ramader. Normalment les carrerades estaven formades per dues parets de pedra seca d’una certa altura, una a cada costat.

Aquests dos darrers camins són creuats pel camí de Les Guixeres, passa prop de la Font d’en Soler i va cap la “*Sierra del Fraré*” (Mas del Frare). A continuació agafa el nom de “*camino del Aufinach a Colldejou*”. També trobem l’actual camí de la Font d’en Soler que baixa seguint el barranc de Rifà fins la carretera de Pratdip (T-310). De l’Aufinach baixa l’actual camí fins la carretera de Pratdip. Un altre creua en diagonal fins anar al de la Font d’en Soler (“*camino de las Rabasadas*”). De la part de sota de la carretera de Pratdip, a l’alçada d’on surt el camí de la Font d’en Soler, hi tenim un tros del “*camino viejo de Pratdip*” que creuarà la carretera per anar cap a l’Aufinach. També era una carrerada.

A la part dreta del camí de l’Aufinach, a tocar del camí vell de Pratdip, hi trobem una barraca (deu ser de pedra seca). Crec que podria ser la que ara coneixem com del Ventanes (número 51 de la catalogació del “Grup Barracaire de Mont-roig” i codi 2284 de la base de dades Wikipedra).

Al bell mig de les Terres Noves, per sota la carretera de Pratdip i a l’esquerra del barranc de la Palma Negra, hi ha una altra barraca. Deu ser la del Jaume de la Cota (núm. 71, codi 2248); per cert, una de les cinc que fa poques setmanes van ser declarades “Bé Cultural d’Interès Nacional” (BCIN).

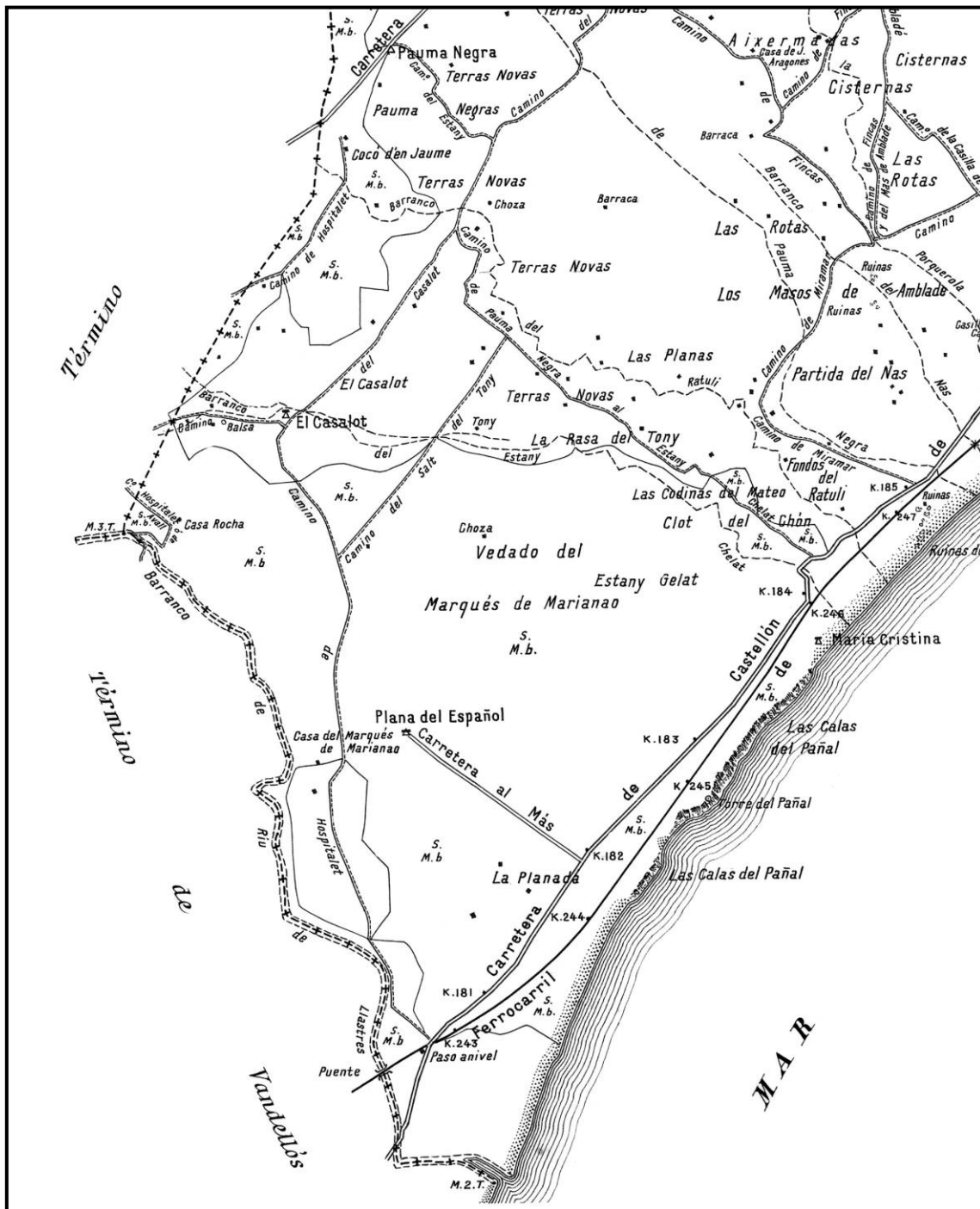
Més o menys a la mateixa alçada, però més cap a orient i després del barranc del Nas, s’hi esmenta una barraca. Deu ser la núm. 86 i codi 2277.

A la part final del terme, una mica per sota de la carretera de Pratdip, s’hi indica el “Cocó d’en Jaume”. Un “cocó” podria ser ben bé una barraca, és una altra manera de denominar-la. Ara no existeix aquest cocó.

Com a fet curiós, trobem una barraca a la partida de les Eixermades, a tocar del camí de Vandellós. Actualment sols tenim constància de tres barraques per sota de l’autovia A7, a la partida dels Masos d’en Blader. Dues a tocar d’aquesta, la núm. 62 codi 2260 (del Ferrer de l’Hospitalet) i la núm. 63 codi 2261. L’altre, el codi 10623, està més cap al mar, entre les urbanitzacions de Masos d’en Blader i Sant Miquel.

Creuant les Terres Noves hi trobem el camí del Casalot. Em permeto tornar a citar Ferran Jové sobre el Casalot (pàg. 194): “*un caseriu agrupat, al sector meridional del*

terme, a no gaire distancia del riu Llastres, a la seva riba septentrional... Cap a l'any 1960 se li atribueixen 6 cases i una trentena d'habitants. Va ser completament arranat cap l'any 1990... la davallada d'aquest llogaret s'inicià a partir de l'any del fred... les gelades de febrer de 1956...".

En unes memòries inèdites del meu pare Josep Martí Tost, de cal Panadero, explica que de petit el duïen a passar l'estiu al Casalot (del 1925 al 1930); deia el seu oncle, el metge Modest Tost Puñet (de cal Petrolí), que li calia un canvi d'aires. Anar al Casalot era gairebé una aventura, quedava lluny, prou lluny del nucli del poble; era un indret diferent, molt boscós i feréstec. "Anàvem al Casalot amb una tartana... allà hi havia unes quaranta persones treballant, els homes dormien en un magatzem tot ple de palla i les dones i criatures al pis del mas. Es collien olives i garrofes. Hi havia una premsa

d'oli. Al darrera del mas hi havia una bassa molt gran que recollia l'aigua d'una mina. Els mitgers feien verdura. Hi havia un gran bosc de pins... Anàvem a la platja de l'Estany Salat... El Casalot era de tres propietaris. Hi havia tres masos... el més gran era de casa (de cal Panadero)... i els altres eren de l'Hereuet i del Celestino... aquest darrer després va comprar una casa al carrer de Sant Antoni...". "L'Hereuet" era Miquel Gassó Ferratjes, cosí germà de la meua àvia Dolors Ferratjes Tost. Era "presidente de las Juventudes del Requeté" de Mont-roig. Tenia 27 anys quan fou torturat i assassinat al Parc de Samà el 2 de setembre de 1936.

En el plànol, veiem que aquest camí del Casalot, després girava cap al mar, vers l'Hospitalet de l'Infant. Del camí del Casalot, abans d'arribar-hi, a les Terres Noves, a l'alçada del barranc de la Palma Negra, sortia un camí que anava directament cap a l'Estany Salat.

Tota l'extensió del que ara és Miami, des del barranc de l'Estany Salat fins l'Hospitalet, era el "*vedado del Marqués de Marianao*". Segons diu el diari "La Provincia" de Tarragona, del 14 de desembre de 1890, el Marquès de Marianao "*acaba de comprar una finca en el término de Montroig, lindante con el del Hospitalet, de extensión superficial de unos mil jornales...*".

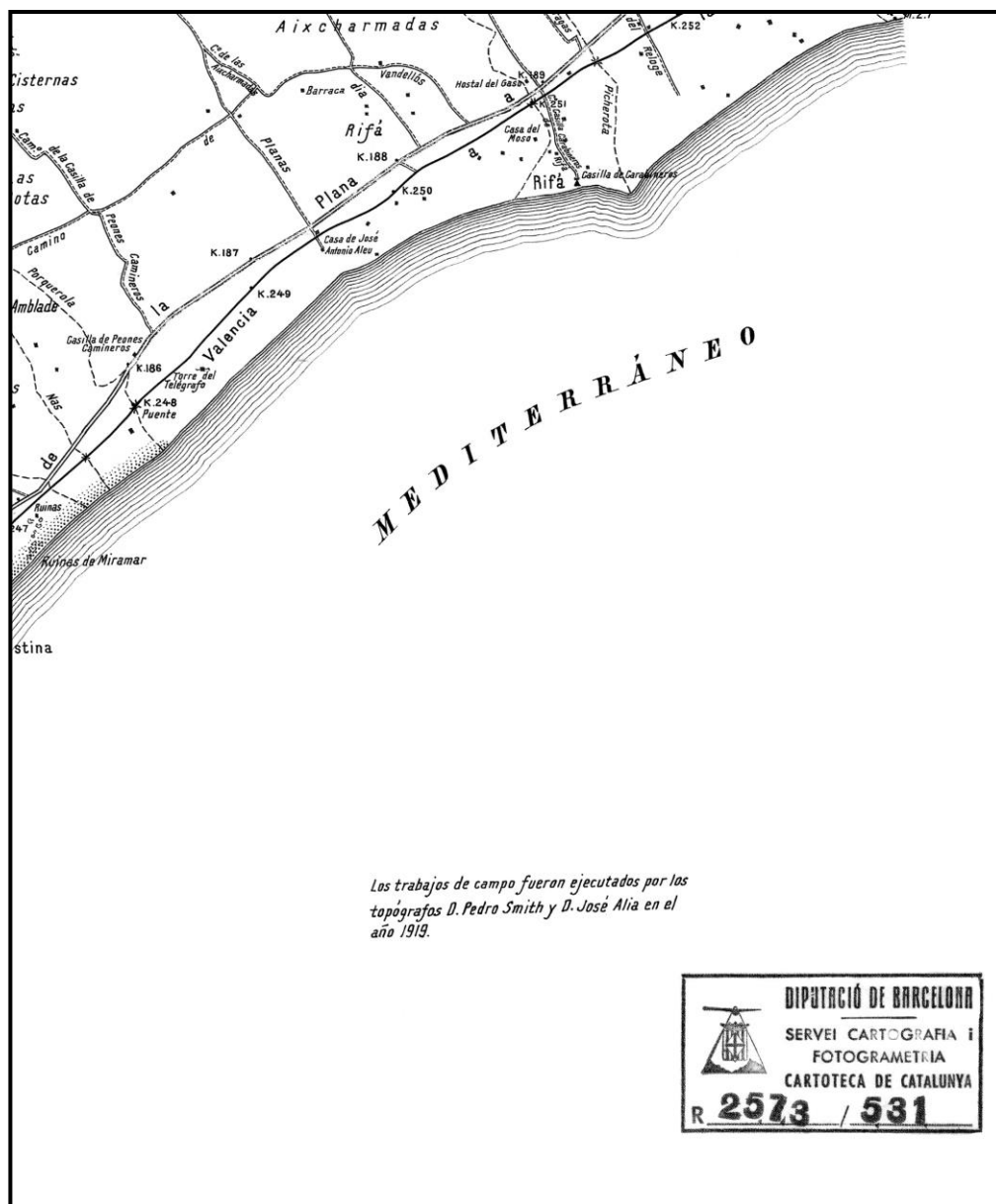
A la part més meridional d'aquest "*vedado del Marqués de Marianao*" hi trobem la "*Plana del Español*". Aquí hi ha la "*casa del Marqués de Marianao*", on s'hi allotjava el marquès quan hi anava de cacera. Més cap al mar, vers "Las Calas del Pañal", hi consta la "Planada". Diu Ferran Jové, a la pàg. 384: "*(Els Penyals) es refereixen als penya-segats que ha anat formant el batre secular de la mar brava... entre Miramar i el riu de Llastres. Antigament eren anomenats amb l'article salat: Espanyals*". Aquella "Plana del Español" deu correspondre a una derivació de Plana dels Penyals.

Seguint la costa amunt, després de "*Las Calas del Pañal*" amb la Torre dels Penyals, hi indica "Maria Cristina". Diu Ferran Jové, a la pàg. 318, que era "*una antiga casilla de carrabiners... a la vora de la platja, just a migjorn de l'estany Salat, entre la via del tren i la platja. La van tirar a terra fa molts anys...*". Una mica més amunt, seguint la costa hi trobem les "*Ruinas de Miramar*". I continuant cap a Cambrils, per la carretera de València hi ha la "casilla de Peones Camineros" (la cita Ferran Jové a la pàg. 384). Aquesta "casilla", la seva edificació (però sense indicació de nom), consta en aquell plànol (TRAM 3 / costat dret) que vaig incloure en el tercer text d'aquesta sèrie, el dedicat al ferrocarril.

Gairebé a tocar de la "casilla de Peones Camineros" i prop del mar, hi trobem la "*Torre del Telégrafo*". A "**Ressò mont-roigenc**" núm. 12, a la pàg. 20, a la "Fitxa històrica" dedicada a Mont-roig, s'hi esmenta la "Torre del porquerol o del Telègraf, a mil cinc-cents metres al nord de les ruïnes de Miramar". Ferran Jové, a la pàg. 403, diu "*es la torre coneguda com del Reverter*", i cita el llibre "El tercer carlisme a les comarques meridionals de Catalunya (1972-1876)" (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997) de Robert Vallverdú, que a la pàg. 225 diu: "*Aquests centre d'observació i comunicació escampats per tota la geografia tarragonina... (van permetre) observar la situació i el moviment de les partides carlines. Tenim constància de la construcció d'aquestes enormes torratxes a... Mont-roig...*". Es refereix a la Tercera Guerra carlina (1872-1876).

Aquesta Torre del telègraf formava part d'una de les tres línies de telegrafia òptica que va existir a Espanya. Anava de València a Barcelona i La Jonquera. Es va començar a construir el 1853. La part catalana d'aquesta xarxa va durar fins gairebé a finals del segle XIX. Aquesta línia començava a València i entrava a Catalunya per Sant Carles de la Ràpita (la torre núm. 45, Torre de la Guardiola). L'anterior a la de Mont-roig és la núm. 48 de Sant Jordi d'Alfama (L'Ametlla de Mar). La següent, la núm. 50, és a Cambrils (a l'entrada de Vilafortuny venint des de Cambrils). La distància entre torres havia de ser, més o menys, entre 2 i 3 llegües, és a dir entre uns 10 i 15 quilòmetres. Segons el que he pogut trobat fou el famós enginyer i urbanista Ildefons Cerdà (el que va dissenyar l'Eixample barceloní), el que va escollir els punts on havien de situar-se les torres telegràfiques.

La Torre del telègraf de Mont-roig és la núm. 49 i està al bell mig del càmping Torre del Sol (més antigament "Torreón del Pirata"). Amb la qual cosa queda desmentit que la torre de telegrafia del terme de Mont-roig fos la "Torre dels Penyals", a Miami, com alguna vegada s'ha publicat.

Ja més amunt, seguint la costa, a Rifà hi ha la “*casilla de Carabineros*”. Aquest era aquell edifici de dues plantes que hi havia a la Pixerota i servia de caserna per vigilar la platja en la lluita contra el contraban de tabac. És la “Casa dels carrabiners”, prou coneguda per les fotografies que va fer Joaquim Gomis a Joan Miró en aquell indret. Més amunt, passada la carretera de València, hi ha l’Hostal del Gassó. En tota aquesta franja costanera hi trobem poques cases. Recordarem que gran part d’ella havien estat aiguamolls on s’hi conreava l’arròs.

Aquest plànol ens dóna una visió global dels antics camins del terme de Mont-roig. Sortint del poble cap al mar hi ha dos camins. Un, que neix a la carretera de Pratdip, aviat es separa en dos. El de més a ponent és el “*camino de Hospitalet i del Más de Ambladé*” que va cap al Mas d’en Blader (és l’actualment anomenat camí de Les Planes), i allí enllaça amb el “*camino de Vandellós*” que du cap a Rifà i amb el “*camino de Miramar*”. El primer d’aquests, com podem veure en el seu tros central, devia ubicar-se, més o menys, on ara hi ha l’autovia A-7.

Baixant del poble per aquest camí i abans d’arribar al Mas d’en Blader, sortia un camí que directament anava cap a aquella “*casilla de Peones Camineros*” i a la “*Torre del Telégrafo*”.

L’altre camí que es separa d’aquell que surt del poble, ara més cap a orient, baixa cap al mar, també passant pel bell mig de la partida de Les Planes, fins anar cap on ara hi ha el càmping Els Prats (abans càmping Marius). En aquest plànol se l’anomena “camino de Las Planas”.

L’altre camí que surt del poble, a prop del “Xalet”, aviat també es separa en dos, el de més a ponent és el “*camino del Bon dia*”, i el de més a orient el “*camino de Las Poblas*”. El primer passa per Rifà, pel Clot del Bondia, i per la partida de Les Eixermades que va directe cap al mar, acabant a la carretera de València a l’alçada de l’actual baixador del tren. Aquest camí, un cop traspassat el barranc de Rifà correspon, més o menys, a l’actual camí de Les Eixermades.

El “*camino de Las Poblas*”, en el seu tram inicial, deu correspondre a l’actual carretera T-323 que va cap al mar. Veiem que passa prop del Mas de Ferratges (l’actual Mas

a la carretera, anant a sortir al costat del barranc de la Pixerota i agafant el nom de “*camino del Más de Moragas*”.

Sorprèn veure la grandària del nom de “Más de Ferratges”, molt més que d’altres masos o indrets. Cal recordar que des del 1911 ja era propietat del pare de Joan Miró, Miquel Miró Adzaries. En un informe del 9 de maig de 1898, que Antoni Ferratges Mesa (Marquès de Mont-roig) aportà a la secretaria del Senat (de Madrid), s’especifica la finca que tenia a Les Pobles: “*una pieza de tierra campa, viña con algarrobos, olivos y almendros, de cabida 44 jornales del país... por dentro del cual pasa el camino llamado de Las Poblas que la divide en dos partes y así linda por el Este con el barranco de la Pixerota, por el Sud con tierras de Don José Moragas, abogado y propietario, vecino de Valls, por el Oeste con las de dicho Señor Moragas, con las de José Gassó Pellicer y con las de José Escoda Gassó, y por el Norte con tierras de Rosa Vidiella, viuda de Juan Rom... y con el camino llamado de Prasdip...*”.

El Mas de Moragas, aquest plànol el situa per sota del Mas d’en Romeu. Era d’una important família de Valls dedicada al negoci de la indústria del cotó i les indies. Hi ha un llibre dedicat a aquesta nissaga: “Els Moragas. Història íntima d’una família de notables (1750-1868)” d’Enric Olivé Serret (Diputació de Tarragona, 1998). D’aquesta família son: Narcís Oller i de Moragas (Valls, 1846 – Barcelona, 1930), important escriptor; seva és la novel·la “La febre d’or” (1892) i Josep Ixart i de Moragas (Tarragona, 1852 – 1895), assagista, traductor i crític literari. El Museu d’Art Modern de Tarragona va dedicar una exposició, amb el seu catàleg corresponent, a la col·lecció de daguerreotips i plaques de vidre titulada “Els Moragas de Valls: Passió per la imatge” (del 21 d’abril al 20 de juny de 2004).

Haviem deixat el camí de Les Arenes sortint del poble, més a orient. A l’alçada del mas de Ballester es creuava amb el “*camino viejo de Prasdip*” cap a Rifà i el Clot del Bondia i amb el “*camino del Más de Ballesté*” cap a la riera de Riudecanyes. Ferran Jové, a la pàg. 406, diu que el camí vell de Prasdip “*actuava de línia divisòria entre el terme de la Pobra d’en Taudell i el de Mont-roig... també conegut per Carrerada...*”.

El camí de Les Arenes, després continuava directament fins gairebé el mar, agafant el nom de “*camino del Más del Reloge*”. Com ja sabem, aquests camins (de Les Arenes i la Caseta del Rellotge), continuen en l’actualitat.

Finalment trobem, en aquesta contrada, com del “*camino del Más de Ballesté*” en surten tres de curts i paral·lels que van fins la carretera: el “*camino del Toda*” (Ferran Jové, pàg. 476), el “*camino del Petrolí*” i el “*camino del Nacra*” (Ferran Jové, pàg. 352).

El “*camino del Petrolí*” fa referència al mas del Petrolí. Aquest era el renom del metge Modest Tost Puñet (Mont-roig, 1880 – Barcelona, 1961), que dona nom a la Unitat de Fisioteràpia i Rehabilitació del poble. Era germà de la meua àvia Teresa, casada amb Miquel Martí Aragonès (de cal Panadero). El seu pare era Damià Tost Marco, dit “Petrolí”; havia iniciat la venda d’aquest producte a Mont-roig. Sobre Modest Tost Puñet, mireu “**Ressò mont-roigenc**” núm. 98, pàg. 13. Segons informació aportada pel reusenc Josep Risueño a “**Ressò mont-roigenc**”, Modest Tost va comprar “*la heredad llamada San Bartolomé*” a “*Roman Romeu propietario actualmente en Londres*”, el 4 de setembre de 1909. Aquest Roman Romeu era nét del sitgetà Bartomeu Romeu Casanyes, amic de Ferran Ferratges Ballester (pare d’Antoni Ferratges Mesa, el primer

Marquès de Mont-roig). Aquest sitgetà havia comprat una molt extensa finca que seria el Mas d'en Romeu; aquesta anava, originalment, de Rifà a la riera de Riudecanyes. Amb el pas del temps, aquesta finca es va anar trossejant en vàries. Una d'elles era aquesta de Sant Bartomeu (que agafava el nom d'aquest sitgetà). El fill d'aquest fou Gaietà Romeu Benaprés, que va ser alcalde de Mont-roig (del 1886 al 1891). I el seu nét fou Roman Romeu Aleña, que s'establí a Londres on exercia importants càrrecs d'algunes companyies espanyoles del ferrocarril.

A la mort de Modest Tost, el mas seria conegut com del Màndoli (aquest era el seu gendre Josep Maria Màndoli Giró). A la façana del mas hi ha un bonic rellotge de sol amb la inscripció "De pressa passen les hores. Aprofita-les". L'Esther Bargalló el va publicar en aquest web de "**Ressò mont-roigenc**" el 2 d'octubre de 2015.

D'aquest plànol del terme de Mont-roig, del 1919, fixem-nos que encara no hi figuren les carreteres que des del nucli urbà de Mont-roig van cap a la mar (T-323) ni cap a Colldejou (T-322).

Finalment vull citar alguns noms de masos o cases que hi surten indicats. Hi ha la "*Casa de Trocha*", a tocar del terme de Vilanova i prop del camí de Vilanova. El Mas de Vidiella (mas del Tita) a tocar del camí de Cambrils (veure el text "Francesc Vidiella Martí, un mont-roigenc important vinater a l'Uruguai", publicat en aquest web de "**Ressò mont-roigenc**" el 25 de maig de 2015).

La "*Casa Rocha*" al final del terme, a tocar del Riu de Llastres, en la confluència dels termes municipals de Vandellòs i Pratdip. La "*Casa de J. Aragonès*" cap a la meitat i una mica a ponent d'aquell "*camino de Hospitalet i del Más de Ambladé*". En el cens de 1923 hi consta un Josep Maria Aragonès Piqué, de 53 anys, que era propietari i vivia al carrer d'Agustí Sardà núm. 3.

Als Masos d'en Blader hi consten dues "*ruinas*", cadascuna a un costat del barranc del Nas; podrien ser aquells antics corrals de bestiar que encara hi ha. La "*Casa de José Antonio Aleu*" està indicada al costat de la via del tren, on ara hi ha el càmping Els Prats (abans càmping Marius). En el cens de 1911 hi trobem un Josep Antoni Aleu Compte, de 64 anys, que era propietari i vivia al carrer de Sant Antoni núm. 46. Segons Ferran Jové, a la pàg. 124, aquesta casa se la coneixia com a cal Joan Marc.

Prop de la via del tren, ara tocant al barranc de Rifà, hi ha la "*casa del Moso*" (a cal Mosso és al carrer d'Amunt). També veiem la Caseta del Rellotge i la "*Casa del Toda*" al bell mig de Les Pobles. Per damunt del Mas d'en Ballester, trobem el "mas d'en Puvill". I continuant amunt, a tocar del terme de Cambrils, la "*Casa de José Maria Pujals*". En el cens de 1911 hi trobem un Josep Maria Pujals Munté, de 36 anys, que era "*fabricante*" i vivia al carrer Nou núm. 101. Al "*Anuario de Comercio*" del 1909 hi consta que tenia una fàbrica d'aiguardent.

A més del "Vedat del Marquès de Marianao", sorprèn la poca quantitat de cases o masos en aquella gran extensió central determinada per les partides de Les Planes i Eixermades.

PROVINCIA DE TARRAGONA

Término municipal

de Montroig

Escala de 1:25000

(Planimetría)

